

Enskild motion

Motion till riksdagen 2015/16:854

av Sara Karlsson och Caroline Helmersson Olsson (båda S)

Ökad rättssäkerhet vid förvarstagning

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om åtgärder för att öka rättssäkerheten kring förvarstagning och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tydligare ge uppsikt företräde framför förvar och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Frihetsberövande är den mest ingripande åtgärden det svenska rättssystemet kan ta till. I regeringsformens 2 kap., om de grundläggande fri- och rättigheterna, anges att var och en är skyddad mot frihetsberövanden. Detta skydd är dock inskränkt under vissa givna förutsättningar, till exempel för personer som begått allvarliga brott.

Men även migranter får frihetsberövas om det anses nödvändigt för att en utredning om personens identitet och/eller rätt att vistas i landet ska kunna göras eller om det bedöms att en person som väntar på utvisning eller avvísning riskerar att hålla sig undan eller begå allvarliga brott. Skälen anges i kap. 10 § 1–5 i utlänningslagen.

Rekvisiten är dock allmänna och har lägre trösklar än för annat frihetsberövande, till exempel begreppet ”risk” som inte preciseras tydligare (även om det finns resonemang i förarbeten till utlänningslagen samt ändringar av densamma). Jurister och människorättsorganisationer har kritiserat förvarstagningen utifrån just att motiveringarna är allmänt hållna, att det helt enkelt för lättvindigt går att frihetsberöva människor som faktiskt inte begått något brott eller på något annat sätt utgör en samhällsfara. Det skapar en rättsosäkerhet som inte är godtagbar i en rättsstat. Därför behövs preciseringar av vad som ska kunna ligga till grund för en förvarstagning.

I utlänningslagens 10 kap. finns också bestämmelser om att personer kan ställas under uppsikt (6–8 §§) i stället för att tas i förvar. Det är naturligtvis ett mindre ingrepp i den enskildes integritet, och innebär att personen som sätts under uppsikt är skyldig att vid bestämda tidpunkter anmäla sig hos Polismyndigheten eller Migrationsverket. Trots grundlagens intentioner om att ett frihetsberövande endast ska ske i undantagsfall ges uppsikt inte tydligt företräde framför förvarstagning i utlänningslagen. Detta återspeglas också i den kritik som riktas av jurister och människorättsorganisationer mot hanteringen av denna typ av ärenden, det vill säga att personer tas i förvar utan att möjligheten till uppsikt är uttömd eller att redovisning av varför uppsikt inte vore tillräckligt saknas i beslutsunderlaget. Därför behöver lagen tydliggöras för att uppsikt ska ges företräde framför förvar. Frihetsberövanden ska inte ske utan att det finns väl motiverade skäl för det.

Sara Karlsson (S)

Caroline Helmersson Olsson (S)